

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Філософії та суспільних наук» (№ 701)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

 Анатолій КУЗНЕЦОВ
«29» серпня 2023 р.

**СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ**

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 033 Філософія

Освітня програма: Філософія

Форма навчання: денна, заочна

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Сілабус з вибіркової навчальної дисципліни «Філософія та методологія наукового пізнання» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії за спеціальністю 033 «Філософія»
«29» серпня 2023 р., – 12 с.

Розробники:

д-р. філос. наук, професор ХАІ Анатолій КУЗНЕЦОВ

д-р. філос. наук, професор Ольга ПРОЦЕНКО

канд. філос. наук, доцент Наталя БІЛЬЧУК

канд. філос. наук, доцент Світлана ЧМИХУН

Сілабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри 701

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри д-р філос. наук, професор Ольга ПРОЦЕНКО

1. Загальна інформація про викладачів

Кузнецов Анатолій Юрійович

доктор філософських наук, професор ХАІ,
Викладає в університеті наступні дисципліни:
філософія; соціальна філософія; глобальні проблеми
сучасного суспільства; таємні символи світових
релігій

Напрями наукових досліджень: ідентичність
соціального суб'єкта; філософія; методологія
наукового дослідження

Проценко Ольга Петрівна,

доктор філософських наук, професор,
Викладає в університеті наступні дисципліни:
філософія; соціальна філософія; філософські
проблеми наукового пізнання; глобальні проблеми
сучасного суспільства; професійна етика та
комунікативна культура; етикет в культурі
спілкування.

Напрями наукових досліджень: філософська
антропологія, етика, філософія культури, естетика,
гносеологія, аксіологія

Більчук Наталя Леонідівна,

кандидат філософських наук, доцент.

Викладає наступні дисципліни:

«Філософія»; «Історія філософії»; «Логіка та основи
аргументації»; «Філософія: світ людини». «Філософія
історії»

Напрями наукових досліджень: філософська
антропологія; екзистенціальна
філософія; філософсько-культурна спадщина
України.

Чмихун Світлана Євгенівна,

доцент, кандидат філософських наук

Викладає наступні дисципліни: «Соціальна
філософія», «Політологія», «Соціологія»,
«Філософія свободи»

Напрями наукових досліджень: соціальна
філософія; феноменологічна соціологія та соціологія
знання; феномен свободи та проблема
відповідальності.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна –в залежності від навчального плану.

Обсяг дисципліни:

Загальна кількість кредитів ЄКТС – 5, у тому числі аудиторних – 62 годин для денної форми навчання (16 годин для заочної форми навчання), загальна кількість годин – 150. Розподіл аудиторного навантаження та часу на самостійну роботу визначається навчальним планом освітньої програми, до складу якого входить вибіркова дисципліна.

Форми здобуття освіти - денна, (заочна), дистанційна.

Дисципліна – вибіркова.

Види навчальної діяльності – лекції; практичні роботи, самостійна робота здобувача освіти.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – для вивчення курсу, бажаною є наявність у здобувачів базових компетентностей з історії, філософії, логіки, соціології, етики, права, психології.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – Оскільки курс є вибірковою та спрямованим на розвиток загальних компетентностей, необхідних супутніх дисциплін не передбачено. Компетентності, набуті протягом вивчення курсу, можуть бути застосовані для аналізу різних аспектів сучасного стану суспільства та формування свідомої, активної, відповідальної громадянської та світоглядної позиції.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – надання знань з соціальної філософії з погляду на суспільство як на цілий організм, для розуміння законів його існування та об'єктивних процесів що у ньому відбуваються.

Завдання курсу:

- сформувати достатню дисциплінарну базу знань для розуміння сучасних теорій суспільного цілого;
- сформувати вміння критично сприймати інформацію щодо суспільних процесів, аналізувати та мати можливість вести діалог у площині розвитку суспільства;
- показати різноманіття соціально-філософських теорій, генезис та становлення їх на різних етапах історичного розвитку філософської думки;
- виховати вміння застосовувати отримані знання при аналізі загальних суспільних проблем сьогодення, чітко відокремлюючи маніпулятивні технології, що розповсюджують спекулятивні та невірні уявлення про суспільство, його розвиток, а також невірне тлумачення відомих соціальних теорій;
- сприяти ствердженню гуманізму в суспільстві та духовному розвитку особистості;
- ознайомлення із історичною трансформацією ідентичності людини в контексті змін суспільства, та ставлення людини до світу й до себе в історії західноєвропейської цивілізації;
- розгляд найбільш актуальних проблем сучасного світу що глобалізується та проблем життя сучасної людини у онтологічних, гносеологічних, аксіологічних та праксеологічних вимірах.

Результатами навчання має стати отримання наступних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенство права, прав і свобод людини і громадянина і України;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння фундаментальних засад та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвиток техніки і технологій, використовувати різні види та форми активності для відпочинку та ведення здорового способу життя.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Наука та наукове пізнання.

ТЕМА 1. Особливості наукового пізнання.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6-8 годин для денної форми навчання(1-2 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: Специфіка наукового знання*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Особливості наукового пізнання. Філософія і наука: проблеми взаємозв'язку та взаємодії. Світогляд: структура, історичні типи та їх особливості. Міфологія, релігія, філософія, наука як особливі форми осмислення світу людиною. Співвідношення понять релігія, наука, ідеологія. Наука та освіта. Особливості філософського та наукового світогляду. Філософські проблеми. Специфіка наукового знання. Поняття та принципи науки. Наукове знання та наукові дослідження в умовах глобалізації світу.

- *Обсяг самостійної роботи здобувача: 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 годин для заочної форми навчання)*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

ТЕМА 2. Генезис науки. Історичні етапи її розвитку.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6-10 годин для денної форми навчання(1-2 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: Наукове знання та наукові дослідження в умовах глобалізації світу.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Становлення наукового знання. Процеси інтеграції та дезінтеграції наук. Зв'язок науки з виробництвом. Поняття науково-технічної революції та кризисного стану у науці. Наукове знання та наукові дослідження в умовах глобалізації світу.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 годин для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

ТЕМА 3. Специфіка та критерії наукового пізнання та дослідження.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6-10 годин для денної форми навчання (1-2 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: Дискусії щодо ролі практики в науковому пізнанні*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Форми пізнання у науковій діяльності. Роль практики в науковому пізнанні та пошуку істини. Головні риси наукового пізнання та наукових досліджень: цілеспрямованість, планомірність, системність, озброєність спеціальними засобами.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 годин для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

ТЕМА 4. Логіко-методологічні аспекти наукового дослідження

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 6-12 годин для денної форми навчання (2-4 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: **Методологія наукового пізнання***
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Наукові дослідження та система регулятивних принципів, сукупність відповідних прийомів та операцій. Істина та омана в науковому пізнанні. Поняття методологічних рівнів та методів як способів відтворення в мисленні досліджуваного об'єкту чи проблеми. Методологія як форма саморефлексії

Обсяг самостійної роботи здобувача: 8-12 годин для денної форми навчання (18-24 години для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

ТЕМА 5. Філософія науки і техніки.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-12 годин для денної форми навчання (2-4 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: **Генеza наукового пізнання***
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Поняття науки, техніки і технології. Зв'язок розвитку науки і техніки з розвитком суспільства. Особливості історичного розвитку науки.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 8-12 годин для денної форми навчання (18-24) годин для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1 година*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Форми наукового дослідження. Методи та рівні наукового дослідження.

ТЕМА 6. Методи та форми наукового пізнання.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-10 годин для денної форми навчання (1-2 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: Поняття «метода».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Поняття «метода». Загальнонаукові методи: аналіз та синтез, індукція та дедукція, моделювання. Роль понять, категорій та інших форм, пов'язаних з діяльністю мислення. Поняття методологічних рівнів та методів як способів відтворення в мисленні досліджуваного об'єкта чи проблеми. Формування постнекласичних методологій. Синергетика та евристика. Методологічна специфіка структурного, функціонального, інформаційного, імовірного та модельного засобів наукового дослідження. Діалектична синергетична прийоми оптимізації і здійсненню прогнозу в сфері наукової картини світу.

- *Обсяг самостійної роботи здобувача: 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 годин для заочної форми навчання)*
- Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

ТЕМА 7. Єдність теоретичного і емпіричного рівнів в науковому дослідженні

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2-6 годин для денної форми навчання (1-2 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: Роль понять, категорій та інших форм мислення.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Процес формування знання на раціональному рівні. Роль понять, категорій та інших форм, пов'язаних з діяльністю мислення. Пізнання явищ в єдності їх внутрішніх зв'язків, яки є результатом їх обробки на емпіричному рівні. Єдність емпіричного та теоретичного рівнів пізнання у процесі осування теоретичних висновків у науковому дослідженні.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 годин для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

ТЕМА 8. Теоретичний рівень. Проблема та концепція. Гіпотеза та теорія.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-8 годин для денної форми навчання (1-2 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: **Принципи верифікації та фальсифікації.***
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Головні структурні компоненти наукового дослідження. Проблема як процес постановки та вирішення питань та перетворення їх у єдину концептуальну систему організації наукового ознання. Проблема та концепція: співвідношення понять. Гіпотеза та теорія. Поняття та види теоретичних експериментів. Принципи науковості знання. Принципи верифікації та фальсифікації. Розуміння про найрозвинутіші форми наукових знань, які обумовлюють цілісність та системність наукових досліджень. Зміст та значення аксіоматичного та гіпотетико-дедуктивного методів у створенні наукових дискурсів, програм та концептів.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 годин для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

ТЕМА 9. Емпіричний рівень (спостереження та експеримент).

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6-10 годин для денної форми навчання (1-2 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: **Індуктивний метод пізнання.***
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Процес

формування наукових знань на чуттєвому рівні. Спостереження, його різні види (безпосередньо та опосередовані) Експеримент як сукупність дій, що плануються та корегуються з теоретичними положеннями наукових досліджень та його роль в наукових дослідженнях. Індукція як метод наукового дослідження. Поняття повної й неповної індукції та особливості отриманих висновків.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 годин для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

ТЕМА 10. Соціально-культурні аспекти філософських проблем наукового пізнання.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 6-10 годин для денної форми навчання(1-2 години для заочної форми навчання)*
- *Тема семінарського заняття: Наука та глобальні проблеми сучасності.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні*

Суспільство як предмет наукового знання. Взаємозв'язок науки і культури. Модернізація суспільного життя: здобутки і проблеми. Етика науки. Відповідальність вченого. Наука та глобальні проблеми сучасності.

- *Обсяг самостійної роботи здобувача: 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 годин для заочної форми навчання)*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1 година*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Робота на практичних заняттях	0...2	16	0...32
Індивідуальна робота (тези-доповідь на науковий семінар)	0...30	1	0...30
Модульно-тестовий контроль	0...19	2	0...38
За семестр			0...100

*В якості семестрового завдання викладач може запропонувати різні види роботи: аналіз першоджерел, презентація теми, ведення словника, написання наукової роботи, виступ на всеукраїнській конференції тощо.

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту здобувач освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати модульні тестування (за наявністю) та захистити індивідуальні завдання. Знати історичні форми розвитку філософської рефлексії, школи, представників, основні ідеї, розділи філософського знання, проблематику, підходи до вирішення сутнісних питань. Мати фрагментарні, поверхові знання найважливіших розділів програми, лекційного курсу, сутність та зміст глобальних проблем сучасності; труднощі з використанням науково-понятійного апарату і термінології навчальної дисципліни; часткові труднощі з виконанням передбачених програмою завдань; неповне знайомство з рекомендованою літературою; прагнення логічно виразно й послідовно викласти відповідь.

Добре (75-89). Добре володіти основним матеріалом курсу. Виконати та захистити всі модульні, семестрові та самостійні завдання. Знати категоріально-понятійний апарат, вміти визначати проблематику та основні підходи до її вирішення, продемонструвати навички критичного мислення та логічного аналізу. Для кожного типу філософії формулювати його принципи, визначати специфічні риси та хронологічні рамки, аналізувати ідеї основних представників і літературні джерела розглянутого періоду, виявляти елементи менш розвинутих філософських систем у складі більш розвинутих. Знання найважливіших робіт зі списку рекомендованої літератури

Відмінно (90-100). Глибоке і систематичне знання всього програмного матеріалу і структури дисципліни, а також основного змісту і новацій лекційного курсу в порівнянні з навчальною літературою; виразне і вільне володіння концептуально-понятійним апаратом, науковою мовою і термінологією відповідної наукової галузі; публікація наукової роботи (тез, статей); знання основної і знайомство з додатково рекомендованою літературою; вміння виконувати передбачені програмою завдання; логічно коректний і переконливий виклад відповіді. Формулювати та відстоювати власні світоглядні позиції, розуміти суть та вести діалог із представниками інших

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, а також:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), за винятком випадків, коли такі завдання передбачають групову роботу;
- посилатися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу можуть бути притягнені до академічної відповідальності.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

<http://library.khai.edu/>

1. Кузнецов А.Ю. Методологічний контекст сучасного гуманітарного знання; монографія. Харків : Нац. аерокосм.ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків, авіац. ін-т», 2006. – 208 с.
2. Філософія [Текст] : навч. посіб. / О.П. Проценко, Н. Л. Більчук, Л.А. Васильєва, О.І.Гаплевська, С.Є. Чмихун. - Харків : Нац. аерокосм.ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків, авіац. ін-т», 2021. - 120 с.
3. Філософія в тестах [Текст] : навч. посіб. / В. О. Чернієнко, Н. Л. Більчук, С. І. Широка, О. І. Гаплевська. - Харків : Нац. аерокосм.ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків, авіац. ін-т», 2018. - 220 с.
4. Філософія науки і техніки / В.О. Чернієнко. – Навч. посібник до самостійної роботи. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіа. ін.-т», 2006. – 94 с.

11. Рекомендована література

Базова:

1. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія /Пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. – Вид. друге. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. – 536 с.
2. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка : Методолого-світоглядний аналіз [Текст] / В.П. Мельник. – Львів : Видавн. центр ЛНУ ім.І.Франка, 2013. – 183 с.
3. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 184 с.

4. Семенюк Едуард. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с
5. Філософія науки (Конспект лекцій для аспірантів, пошукачів та магістрів). Укладачі: В.М. Пронський, С.В. Комунаров. – К.: НТУУ «КПІ», 1997.-200с.
6. Філософія: Підручник / За ред. Г.А. Заїченко та ін./ –К.: Вища школа, 1995. –455с.
7. Штанько В.І. Філософія і методологія науки. Навчальний посібник для аспірантів та магістрантів вищих навчальних закладів. – Харків: ХНУРЕ, 2002. – 300 с.

Додаткова література:

1. Айтов С.Ш. Філософія науки К. Поппера: історично-антропологічні елементи методології//Вісник Дніпропетровського університету. Серія «ІФНІТ», 2014. Випуск 22. – С. 45-49
2. Галіченко М. В., Поліщук І. Є. Хрестоматія з історії та філософії науки : навчально-методичний посібник для підготовки докторів філософії PhD ХДУ. – Херсон, 2018. – 158 с.
3. Кузнецов А.Ю., Чмихун С.Є. Стан соціального знання в сучасних засобах масової інформації // Гуманітарний часопис: зб. наук. пр. /М-во освіти і науки України. Харків : Нац. аерокосм.ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків, авіац. ін-т», 2015. – № 1. – С.24-31.
4. Кузь О.М., Чешко В.Ф. Філософія науки. Навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2017. – 172 с.
5. Кун Томас. Структура наукових революцій. – К.: Port-Royal, 2001. – 228 с.
6. Мануель Кастель. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. –К.: Ваклер, 2007. – 304 с.
7. Основи філософії науки і філософії техніки: навчальний посібник / В.С. Ратников. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 291 с
8. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за ред. М. Ф. Шмиголя]. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.
9. Поппер К. Р. Відкрите суспільство та його вороги / Поппер К. Р. – К.: Видавництво Основи, 1994. – 494 с.
10. Ратников В.С., Макаров З.Ю. Історія та філософія науки. Хрестоматія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III – IV рівня акредитації. Вінниця: Нова книга, 2009. – 416 с.
11. Самардак М. М. Філософія науки: напрями, теми, концепції / Самардак М. М. – К.: ПАРАПАН, 2011. – 204 с.
12. Turing, A. (1950). Computing Machinery and Intelligence. Mind, 59, 433-60.
13. Van Inwagen, P. (1990). Material Beings. Ithaca, NY: Cornell University Press. 1994. Composition as Identity. Philosophical Perspectives, 8.1, 207-220.
14. Williams, B. (1970). The Self and the Future. Philosophical Review, 79(2), 161-180.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України –<http://irbis-nbuv.gov.ua>
2. Український інститут національної пам'яті. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.memorv.gov.ua/page/ukrainska-druga-svitova>
3. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ukr.html>
4. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korolenko.kharkov.com/>